



Moort-dadich verhael vande gheschiedenissen, moort ende destructie vande stede van Naerden, behoorende onder't Graefschap van Hollandt, gheleghen in Naerdingerlandt, (eertijts also genaemt) ende nu Goylant, ghedaen by den Spagniaerden onder den Velt-Oversten Don Frederico, sone van den Hertoghe van Alva, gouverneur generael vande Nederlanden, op ten i. Decembris ende andere daer aen volghende daghen, 1572

<https://hdl.handle.net/1874/9082>

Moort-dadich Verhael

Vande Gheschiedenissen/

Moort ende Destructie vande Stede van Flaerden/
behoorende onder't Graefschap van Hollandt / ghes-
legghen in Flaerdingerlandt/ (eertijts also genaemt)
ende nu Goylant / ghedaen by den Spagniaerden
onder den Velt-Obersten Don Frederico, Sone
van den Hertoghe van Alba/ Gouverneur
Generael vande Nederlanden/ Op
ten j. Decembris ende andere
daer aen volghende da-
ghen. 1572.



Ghedrukt nyt secker geloofwaerdich Schryffens
van een voozname onpartijbich Persoon / doen ter
tijdt daer binnen zijnde.

Cozt Verhael vande Ghe-

schiedemissen / Hoort ende Destructie vande
Stede van Naerden / behoorende onder't
Graeffschap van Hollandt / gheleghen in Naer-
dingerlandt / eertijts also ghenamit / ende nu
Goylant / ghedaen by den Spagmaerden onder
den Velt-Ouersten Don Frederico Sone van
den Hertoghe van Alba / Gouverneur Generael
vande Nederlanden / Opten 1. Decembris en-
de andere daer aenvolghende daghen. 1572.



En Coningh van Spaguien naer den Aerde
ende eighenschappen van alle Crannen / Bemercken-
de dat die groote ende heerliche Privilegien / den Neder-
landen successievelich by hare Princen van wegghen hare
diensten ende onderdanicheyt segens d' selve ghegheven
ende vergint / seer contrarie waren sijnde onderdane-
liche Ambitie / daer mede sy hem seker de Monarchie
vande gantsche werelt / immers van gheheel Citroya
ende Christenheyt hadde inghedeeft / ende niet Imagi-
natie ende hope alreede als verstonde / heeft aen ver-
schepden middelen ghedacht ende doofsaecke ghesocht omme dese Nederlanden
van hare voorsz. Privilegien te berooven / ende d' selve als menide gecoghes-
steerde Landen mede in een forme van een Coninckrycke te brenghen / ende sijn
Sarachenische ende Turanische Dominatie te onderwerpen / waer toe ten
eynde sy soude moghen gheraechen / heeft in Spaguien in sijn verbloekte In-
quisitie / doen sineeden seer onverzacheliche Placcaten / so opt Stuck vande
Religie als mede de Politie van dese Landen / wel wetende dat segghens de Pu-
blicatie ende Introduecie vande selve / als contrarie de voorsz. Nederlandische
Privilegien ende vryheden / bukten alle twissel groote oppositien stonden te
verwachten / waer doo; sy hem dan ghenoechsaem veroosaecht hielden / omme
sijn verbloecht voornemen int werck te stellen / Welck hem niet en heeft ghe-
sailleert / ende hoewel de maniere van oppositie sulck niet en was dat sy ter
cause vande selve doofsae / tot sijn voornemen in eenigher manieren mocht pro-
cederen / als daer segghens gesineden / niet doo; gheloeft van wapenen / maer opt
natuurlike verbiedinge tot haren Ouerheer / ende Prince / by wegghen van

Supplicatie omme eenighe versachtinghe ende moderatie vande selve Plac-
 naten te becomen/so heeft hy efter 't selve (als sijne Souereiniteyt contrarie-
 rende) so qualicken genomen/dat hy d' selve Nederlanden / omme tot zijn In-
 tentie te gheraecken 'tzedert tot op den huydighen dach toe/met eene so sware.
 Oozloghe ghequelt heeft/als d' selve tot noch toe dooz Godes ghenade / ende
 de goetwillighe contributien vande Inghesetenen hebben wederghestaen/van
 also het den Coningh onghelegghen/ende hy nochtans van wegghen sijne belof-
 ten ten tijde van sijn aenneminghe ende huldinghe ghedaen/gheshouden was in
 dese Landen in eyghener Persone te comen/ende dat hy tot voltreckinghe van
 sijn wyede conceptien niet strenghe ofte bequaem ghenouch en dochte 't Sou-
 vernement van een vrouwe ; Soo heeft hy die Commissie vande Hertogume
 van Parma gerevoceert/ende d' selve gedaen erpedieren op den Hertoghe van
 Alba/van welck suffisantie onmenschelicheyt (als die met sijne wyede mooz-
 dadighe daden/in dienste van sijnen Coningh)/d' Oozloghen van America/Ita-
 lien / Duytslandt ende de gantsche werelt verbult hadde) hy volcomen expe-
 rientie was hebbende. Dese dienvolgende in dese Nederlanden gecomen sijnde/
 naer dat hy mettē eerste een weynich tempoziseerde/ dooz schoone persuasien/de
 Principale hoofden vande Landen by hem gheregghen / ende metten swaerde
 hadde doen ombzengghen / meende voorts sijne Instructie int werck te stellen/
 dies niet tegenstaende also hy meer jegens sijn booznemen ghewaer werde als
 hy wel ghedaecht hadde/ heeft dooz diversche Calumnien ende beschuldigingen
 van ongheschootsaemheyt ende rebellie den Inneghesetenen deser Landen in
 Spagnien successuelicken overgheschreven/so vele te wege gebracht/dat eynt-
 lich de Coningh op 't advijs vande bloedighe ende verbloechte Augustine / al-
 daer beweecht is gheweest by Sententie te verclaren dat d' selve Ingesetenen
 waren Heretijquen ende Rebellen/ende dat sy Crimen lese Majestatis Divine &
 Humanae, hadden gecommiteert/decernerende tot dien eynde jeghens hen-
 luyden/ende macht ghebende als inde selve Sententie/een middel van allen ouden
 tijden/by alle Czannen gebruycht/dewelcke tot een absolute Dominatie ende
 Czannie aspirerende / geen faulte van oorzake en hebben om die ghenen die sy
 wresden/die hare Ambitie souden willen resisteren/om den hals te bzingen/by
 dese Sententie werden de voorsz. Hertoghe van Albas secrete instructie opent-
 lich bevesticht ende genouchsaem macht ghegheven/omme naer zijn Wert ende
 nature de goede Inghesetenen van dese Landen so Czannichlichen te tracte-
 ren als het hem soude gelieven; evenwel willende sijn wyetheyt bedecken met
 een schijn van Justitie/so heeft hy gintroduceert en ingestelt een Bloet-raet/
 by de welcke alle de genen souden geoordeelt werden/dewelcke van Heresie of-
 te Rebellie souden werden beschuldicht/alles in Consoymite van seckere In-
 structie henluyden daer toe gegeven/die so Ample was/dat niet een persoon in
 de Nederlanden en soude sijn / die niet ten appetjte van sijn quetwilligheden
 beschuldicht en geoordeelt en mochte werden/van desen Raedt droech den Her-
 toch van Alba selfs als President/ende in sijn absentie Doctor Johan Bergas/
 (een persoon van onmenscheliche ende onberadelicke wyetheyt) de kennisse
 ende was voorts ghesloffeert met personen die de ghereformeerde Religie ende
 des Landts Privilegien vanden/ende des Coninghs van Spagniens crea-
 tueren

tueren waren/doende haerlieden bevoir so wel dat in seer cozten tijt een groote menichte der Ingesetenen vande Landen/sonder aensien van State ofte qualiteyt ter doot verwesen/ende met alle manieren van wzeetheyt gheexecuteert sijn geweest/in bougen dat den voozsz. Hertoch/hem plach te beroemen/dat hy dooz handen van Sculs ende Scherp-rechters hadde om den hals doen comen/meer dan achtijen duysent menschen/dese Tyrannie en hadde gheen wederstant / so lange de Kroonische Catholijcken/noch die oberhant inden Lande hebbende/de selve met een pber van Religie condon verschoonen / sulcx dat vele Ingesetenen der voozsz. Landen in hare conscientie ghebrongen werden/de/geen beydenisse van haer geloobe en mochten doen / of doende/moesten sterben; maer also de voozsz. Hertoge van Alva mede bestonde alderhande groote exaction ende impositien/vande hondertsten ende thien den Penningh in te voerren/ende sijn intentie die hy hadde omme de voozsz. Landen wpt te suppen/ ende also van middelen ontbloot sijnde/de selve onder absolute dominatie ende Tyrannie te brengen/ genouchsaem te hemmen was ghevende/hebbende deene als d'ander selfs middelen moeten ter hant nemen/daer mede sp 't Spaensche jock van hare halven mochten weeren/ende de Religie/mitsgaders hare Privilegien/ voozsaen/sulcx so sijn de voozsz. Hertoch/in minder tijts als een Jare/afgebalen vele voornementliche Steden so in Hollandt/Zeelandt als Brieslandt. So was op den 20. Augusti 1572. smorghens ontrent acht uyzen de Grave van Bossu met vier vaendelen Duysende voetknechten wyter Stadt Wtrecht getogen omme eenige vande selve te brengen binnen Paerden/ende d'andere binnen der Stede Amsterdam/waer vooz doen ter tijt de Grave vander March Heere van Lume hem met sijn Crjchsvolck ghelogeert hadde/ende op dat die van Paerden (die sonder Garnisoenen van beyde zijden inne te hebben) Neutrael saeten/van sijn aencomste niet en souden weten / is eenen anderen wech als men dagelick op Paerden gewoon was te passeren omme getogen/ omme also des te beter met hulpe vande gene die hem toestonden / ende van sijn comste d'advertentie hadden/binnen de voozsz. Stede te maghen gheraecken.

So is ghebeurt dat op den selven dach na den Doene van Amerffsoot (alwaer de coutschap genomen was dat de Grave van Bossu met eenich Crjchsvolck wpt Wtrecht ende soot vermoeden was op Paerden was getogen/ omme hem daer van te versekeren) sijn vooz de voozsz. Stede gecomen achtenbeertich walsche Soldaten/wesende vande Compagnie van Herrp Ste. Mary/ gelept onder commandement van eenen Lambert Jansz. Wiltbank/ ghebozen inden gehuchte van Lagebusse gelegen inde Jurisdiction van Paerden/ versonekende van wegen zijnder Excellent. mijn Heere den Prince van Oragnien als Stadthouder van Hollandt/innegelaten ende in Garnisoen ontfanghen te werden/ende also sekeren tijt met malc.anderen spraek gehouden hebbende / is de Grave van Bossu met sijn Crjchsvolck aen gecomen/ende de voozsz. Soldaten also beset ende tegens de Stede aen omringhelt/dat sp nergheens heuen condon sonder geslagen of ghebanghen te werden.

Ende also vele vande Burgeren den voozsz. Heere Prince van Oragnien ge-

affectionneert ende toegedaen waren/ en daer beneffens compassie mette voorsz Soldaten hadden/ hebben d'selve innegelaten ende in haren Stede ontfangen/ ende voorts de Poorten sluytende/ den voorsz. Grave van Bossu met sijn Crighsvolck daer buyten ghehouden/ ende voorts teghens den selven bande Wallen gheschoten/ ende tot inden avont toe gheschermtseert.

Als nu den Grave van Bossu sijnen aenslach op Paerden was gefailleert/ is hy dien avont met sijn Crighsvolck voorts op Muiden getogen/ alwaer hy dien nacht ghebleven sijnde/ des anderen daechs ghetoghen is op Amsterdanne.

Alle twelcke aldus ghepasseert sijnde/ sijn weynich tijts daer na binnen de voorsz. Stede Paerden in Garnisoen gheromen eenighe duysche Soldaten/ bande Compagnie des Oversten Sacharias van Ghesenbergh/ onder ghelept van Andries Pechman sijnen Lieutenant/ met noch eenighe Duysche Ruyteren/ die Walsche Soldaten wederom upt treckende/ ende t' Garnisoen also diekwils verandert sijnde/ hebben in middel van tijde meermaels segens t' Garnisoen van Muiden/ die de voorsz. van Paerden metten Drost aldaer inder tijt by den nacht quamen besoecken/ schermutsinghe gehouden/ welke als oock andere particuliere saecken alhier te langhe te verhalen om cozthets willen werden achterghelaten.

Voorts also den Grave vanden Berghe met sijn Crighsvolck upt Campen/ Elburghe ende andere Steden was veretrocken/ hebben die van Paerden siende hoe dat sy van alle Nabuyzige Steden als Utrecht Amerfoozt/ Amsterdam/ Muiden/ Weesp ende andere plaetsen (houdende de partije vanden vpyant) beset waren/ ende beneffens dien de Zuyder-zee bevoosen sijnde/ nieuwers eenige goede uytcomste en sagen/hare Gedeputeerden met namen Gerric Pieter Aertsz. Jan Pieter Aertsz. ende Jan Corssen afgesonden in Noort-hollant/ omme bande selve / also maer een Compagnie van Joncker Frederick van Spevelt noch ongemonstert sijnde/ binnen de Stede in Garnisoen en was tot resistentie vande vpyant (die sy van dage tot daghe/ sae: van ure tot ure vooz hare Stede waren verwachstende) meer Crighsvolck en ammonitie van Oozloghe te versoecken/ ende d'selve gecomen sijnde in Waterlant/ hebben hem getransporteert inden Leghet tot Schellinckwoude/ ende aenden Oversten Lazarus Muller, (alsoo de sake vanden voorsz. Stede geen vertreck conde sijden) volghende henluyden last/ versocht assistentie van Crighsvolck ende Minunitie van Oozloghe/ maer also twelck in lange geen betalinge gehadt hebbende/ segens de vpyant niet aen en wilden trecken/ hebben de versochte assistentie niet connen obrineren/ met tegensstaende de voorsz. Gedeputeerden presenteerden t' Crighsvolck diert (geordonneert soude werden mede te trecken) te betalen een Maent solts/ half aen gelt ende half aen Laecken/ soo willeer sy binnen Paerden ghearribeert souden sijn.

Mer wilen de voorsz. Gedeputeerden noch waren in Noort-hollant hebben die van

die van **Paerden** mede **Brieven** gesonden aenden **Oversten** **Bartout** **Cutez**. van **Mentbede**, leggende met **sijn** **Crighsvolck** inde **Stede** **Deenen**/hp de selve **ver-**
soeckende/bier of **vijf** **Daendelen** **lmechten** / tot **nootelicke** **Resistentie** **vanden**
Wpant/ende **desentie** **vande** **voorz.** **Stede**/maer en hebben van hem (ghelijck sp
voorzgaende)meermaels op gelijcke **versoecken** anders niet **comen** **becomen** **dan**
grootte **beloften** van **ontset**/so **wanneer** **den** **tyt** **sulcx** **soude** **lijden**/ende **comen** **te**
verepfchen/ende **ten** **laetsten** **noch** **twee** **Missiven** d'eene aen die van **Paerden**
ende d'ander aen **Bzoekhuysen** van **Barlejam** **Capiteyn** in **Garnisoen** **ghe-**
west (sijnde binnen der **Stede** van **Amerffoozt** / maer alsoo **Bzoekhuysen** de
voorz. **Stede** van **Amerffoozt** wel **voorz** negen **dagen** **verlaten** **ende** **hem** **benef-**
fens de **voorz.** **Andries** **Pechman**/met **sijn** **Crighsvolck** **over** de **Zuyder** **Zee**
(die **bezofen** **was)** hadde **begeven** in **Poozt**-**hollandt**/hebben **Burgemeesteren**
de **voorz.** **Missive** **gheopent**/ende **bevonden** **dat** d'selve **gantsch** **contrarierende**
was/die **Missive** aen die van **Paerden** **ghesonden**/want inde **Missive** aen die
van **Paerden** **gaf** **hy** **henhulpen** **goede** **hope** van **ontset**/ende inde **Missive** aen-
de **voorz.** **Bzoekhuysen**/schreef **hy** **dat** **hy** **een** **hoop** **Crighsvolck** hadde **dat** in
lange **niet** **betaelt** **was** **gheweest**/ende **over** **sulcx** **onwillich** **sijnde**/ende **seghens**
den **Wpant** **niet** **aen** **en** **wilden** **trecken** / **waeromme** **hy** **als** **niet** **conne** **den**
ontsetten/hem **sels** **redden** **soude**/so **hy** **best** **conde** **ende** **mochte**.

Daer **naer** **sijn** **op** **den** **29.** **Novembz** **voorz** de **voorz.** **Stede** van **Paerden**
gecomen **sekere** **Danen** **Kuypere**/ **oepfchende** **de** **voorz.** **Stede** van **weghen**
den **Coninck** van **Spagnien** **ende** **Hertoghe** van **Alba**/als **Gouverneur** **Gene-**
rael **vande** **Nederlanden** **den** **welcken** **voorz** **antwoorde** **gegeven** **werde** **dat** **men**
de **Stede** **van** **weghen** **den** **Coningh** van **Spagnien** **ende** **de** **Prince** van **Orag-**
nien **als** **Stadthouder** **van** **Hollandt** **bewaerde** / **ende** **voorz** **aen** **(met** **Godes**
hulpe) **te** **bewaren** **ghedachten**/teghens **alle** **die** **ghenen** **die** **hem** **sulcx** **soude** **wil-**
len **beletten** / **naer** **welcke** **ontfanghene** **antwoort** **sp** **wederom** **afgheto-**
ghen **sijn**.

Wemich **tijts** **daer** **naer** **sijn** **de** **voorz.** **Ghedepuiterdens** **niet** **sonder** **groot**
pericule/so **van** **wegen** t' **Garnisoen** **gelegen** **tot** **Muyden**/ **als** **ooc** **het** **Is**/daer
inne **Gerrit** **Pieter** **Hertz.** **Ghedepuiterde** **inneghebroken** (sijnde **by** **naest** **ver-**
brouchen **was)** **thups** **gecomen**/sonder **eenige** **assistentie** van **Crighsvolck** **me-**
de **te** **bronghen** / **dan** **alleenlich** **drie** **ofte** **vier** **halve** **tonnen** **Wospoeder** / **dat** **hy** **op**
haer **eggen** **credit** van **eenen** **Jacop** **Cappit** **had** **gehoft**/waer **over** **de** **Bur-**
gerije **ende** **Soldaten** **niet** **wel** **te** **beden** **en** **waren**.

Op **den** **lesten** **Novembz** **1572.** **snozgens** **ontrent** **ses** **uren**/is **daer** **een** **bode**/
afgevaerdicht (sijnde **van** **eenige** **Burgheren** **van** **Amerffoozt**/binnen **de** **voorz.**
Stede **ghecomen**) **bringende** **brieven** **aen** **Burgemeesteren** / **inhoudende** **dat** **het**
grote **Gesluit** **van** **Don** **Frederico** **Sone** **vanden** **Hertoge** **van** **Alba**/ **dier** **tijt**
Crighsv **Overste** **al** **ghewent** **stonde** **omme** **mett** **Legher** **te** **marcheren** **naer**
Paerden **dat** **daeromme** **noedich** **ware**/ **eenige** **upte** **haren** **te** **committeren** **aen**
Don **Frederico** **betwijle** **de** **deur** **van** **Genaden** **noch** **open** **stonde**/ **omme** **metten**
selven

selven Don Fredrico alsulcx inder sake te handelen als sy tot behoudinghe van haerluyder Stede soude bevinden te behooren/also sy hun wel vastelicken lieten voorsz. staen dat d'selve Stede niet sufficient gheuoech en was de groote macht vanden Span te resistieren.

Middelertijt die van Paerden siende hoe dat sy aen alle canten beset waren ende inde hoogste noot ghestelt/ ende dat menschelicker wijse vooz henluyden geen uytromste vooz wijs ende hinderen en was/sijn te Raede gewoeden den v. ant tegens te trecken / omme so het mogelicken ware een accoozt met hem te treffen / ende hebben tot dien eynde Ghedeputeert Meester Martijn Louwisz. ende de voorsz. Gerrit Pieter Hertsz. Burgheemester ende Schepen re- spectiue.

Ondertusschen wierden alle de Burgeren ende Soldaten toegelaten dient geliefde/ende hen binnen de voorsz. Stede te blijven niet en vertrouden/te mogen vertrecken/ende hen transporteren daer sy best ronden / twelck oock vele Burgeren souden hebben gedaen (ten ware sy van eenighe dionckene Soldaten ende andere niet belet waren geweest/also dat alle de Burgeren twee alleen uytghesondert die mette Gedeputeerdens gaende naer Amerfoort (met namen Hert Harmanz. ende Antgert Kaperz.) onne uyt te gheraecken by malcanderen sijn ghebleuen.

De voorsz. Gedeputeerdens ghecomen sijnde tot Amerfoort / hebben ver- socht om met Don Fredrico te spreken/ende met hem vande sake in onderhan- delinge te comen/dan is hen 'selve aldaer afgeslagen/ ende van wegen den sel- ven Don Fredrico/gedaen aensseggen/sy souden met het Leger (twelck alreede int marcheren was) trecken naer Paerden/allwaer slyeden sijn Excell. Don Fredrico souden binden/met welcke ontfangen antwoort de voorsz. Ghedepu- teerdens niet wel te vreden sijnde/wederomme naer Paerden sijn getogen/ende gecomen wesende een weynich buyten de Poort van Amerfoort hebben eenige Burgeren der selver Stede de voorsz. Gedeputeerdens geraden ende oock In- stantelicken ghebeden / dat sy doch niet wederomme naer Paerden en wilden trecken/also daer gelijck sy seyden ende hen vastelicken lieten voorsz. aen / geen Genade vooz die van Paerden wesen en soude/ints welcke reddenen Meester Martijn cleynmoedich gemaecht wesende/sijn mede gedeputeerde heeft verla- ten/ende hem vanden selven vertrocken/ende de voorsz. Burgeren van Amerf- foort seer insisterende omme den anderen gedeputeerden Gerrit Pieter Hertsz. voorsz. mede te bewegen/ende van sijn voornemen (om naer Paerden te gaen) te dilteteren/ya pogende hem genouchsaem met ghelwelt vande Stede daer op sy was geseten/as te trecken / en hadde in henluyden versoek geensints wil- len consentieren/maer jegens de selve Burgeren geseyt dat sy in betrachtighe van sijn Last / soo het den Heere beliefe dien aenstaenden nacht noch binnen Paerden wesen soude hem quame daer ober goet ofte quaet / ende ober sulcx metten Legher voorsz. marcherende / ende ghecomen sijnde inden Dorpe van Emnesse/allwaer de voorsz. Ghedeputeerde vele Bloet-vrunden hadde woen- nen

nen/ is hy wederomme seer Instantelick versocht ende ghebeden ghelweest/maer
 Paerden niet te willen trecken / maer hy henschuden blijven / alsoo sy (soo sy
 seyden) wel sien ende bemercken konden / dat het ghewelt vande Spagniaer-
 den niet en was/ omme dooz die van Paerden te resistieren/waer van hem de
 voorsz. Gheputeerde excuserende/ gaf vooz antwoort / dat alsoo hy van
 wegghen de Stede van Paerden was uytghereyft / ende midtsdien de Bur-
 gheren ende Inwoonders der selver hare saecke hem inden hooghsten noot
 hadden vertrouwt / ende daer beneffens selve oock sijn wijff ende kinderen/
 hiints kinderen ende andere vele bloetvanden daer binnen hadde / en conde hy
 in sijn versack geensints consentieren/maer was benoedicht metten Legher
 tot vooz Paerden voort te gaen / omme dien aenstaenden nacht (midient God
 beliefsde ende wilde toelaten) noch daer binnen te comen / ende sijne Mede-
 burgheren te moghen raposteren sijn wederbaren/ ende de ghelegghentheyt
 der saecken.

Op den Middach ontrent twaelf uyzen ist Legher vanden Opdant vooz
 Paerden ghecomen / ende de Stede sulcx rontsomme beset / dat daer nie-
 mant wylt ofte in conde comen / ende voorsz dien dach alle teghens malcan-
 deren gheschoten.

Inden Abont ontrent seven uyzen/ de voorsz. Gheputeerde inden Legher
 tot Lagebussum/ (alwaer Don Fredrico met sijn Spagniaerden was inne-
 gheleghert) ghecomen sijnde / heeft dooz hulpe vanden Drost opten Wyse
 van Wypden ende Bailliuw van Goplant/ meffens een Wuyneester van Hil-
 versom/ access ghecreghen by den Grave van Bossu / ende aen den selven
 vooz de Stede ende Inwoonderen van Paerden versocht hebbende ghenade/
 heeft Bossu den selven Gheputeerde afghebrachert/ of die Garnisoenen wytte
 Stadt waren of niet/waer op de voorsz. Gheputeerde Iteratibelicken ant-
 woorde ende by Eede verclarende niet anders te weten/ dan dat die Soldaten
 waren veretrocken / alsoo 'selve vooz sijn vertreck naer Amerssfoort was
 gheresolueert / werde 'selve t'elcken reyse by den voorsz. Bailliuw in pre-
 sentie vande voorsz. Grave gheloochert / over welke redenen de Grave
 van Bossu vanden voorsz. Gheputeerde vertreckende / en heeft hem niet
 langher ter antwoort willen staen / Van heeft ordre ghegheven datmen hem/
 (sijnen voozgaenden versoect) ghelepde soude doen tot ontrent der Stede
 Doozten / ten eynde hy daer binnen soude moghen gheraecken/ hem doende
 daer beneffens aensegghen / dat hy jeghens den aenstaenden moezghen sou-
 de bevozderen / dat eenighe Gheputeerdens in Competenten ghetale inden
 Legher souden werden ghesonden / omme alsoo solemmelicken ghenade ende
 middelen van Accoort te versoecken / ende sijnde de voorszcheven Gheputer-
 terde alsoo dooz den Drossaert ende eenighe andere Spaenische Solda-
 ten / tot ontrent onder de Stede van Paerden ghelepdt / heeft hem aen
 de Macht der selver Stede bekendt ghemaect / die hem naer dat sy dat
 den Magistraten te kennen hadden ghegheven / met ladders over de pooz-
 te die alreede niet aerde ende andere Materialen toeghebolwerckt was / inden
 Stede

Stede hebben ghesaelt / De welcke rapport van sijn wederbaren / *Midsgaders* de groote macht vanden vrant hebbende ghedaen / dat namentlick de Stede van *Paerden* ende *Inwoonderen* van dien niet sufficient ghenouch en waren d'selbe te resisteren / ende de Stede mette middelen die sy alsnoch hadden te defenderen / sijn sluyden ghenootsaecht gheweest aen alle bequaeme middelen dienende tot preservatie vande voorsz. Stede/te gebrucken/ende, Genade te versoeken.

Sulcx so sijn op den 1. Decembria 1572. omme tot Appointement metten vrant te gheraeken / inden Legher ghegaen *Dominus Lambertus Hortensius* Rector, de voorsz. *Gerrit Pieter Nerts*, *Jacob Antonisz.* *Jan Vos Lubbertsz.* *Rijchout Wdziaensz.* ende *Heyndrick Wou Andriesz.* van *Amsterdam* dewelche *Wou* noch *Burgher* ofte *Doorter* sijnde / maer alleen eenen cleynen tijt binnen *Paerden* ghewoont hebbende daer toe versocht was / omme de goede kennisse die hy hadde mette voorsz. *Bailliuw* van *Soplant* / by den welcken ten selven tijde was / *Martijn Bitter* / *Swagher* vanden voorsz. van *Wou* / omme dooz middel van hem / ende den voorsz. *Bailliuw* te betet tot accoozt/ende consequentelicken tot een appointement te gheraeken.

Ende gaende de voorsz. *Gedeputeerden* alsoo upt *Paerden* na den Legher tot *Laghebussum* / is henluyden outrent half-wegghen teghens ghecomen *Don Iulian de Romero*, ende vanden selven ghebraecht sijnde wie sy waren ende waer sy henen wilden/hebben gheantwoort / dat sluyden quamen als *Ghecommiteerden* van wegghen de Stede van *Paerden* omme met sijn *Excellentie Don Fredrico* te handelen van appointement / heeft *Don Iulian* daer op gheseyt / dat sijn *Excellentie* hem volcomen last hadde ghegheben/ omme mette *Ghecommiteerden* van *Paerden* (soo wanneer die aenghecomen souden wesen) te moghen sprecken ende handelen / In bougghen de saecke soude comen te bereyffchen/al naer sijn goetduncken ende *Discretie*.

Welck de voorsz. *Ghedeputeerden* gheloope ghebende / sijn met hem in onderhandelinghe ghecomen / ende wel solemnelicken geaccordeert ende verdraghen : Te weten / datmen sijn *Excellentie Don Fredrico* de *Doorten* tot sijn welghevallen soude openen / sijn Legher daer in ende dooz laten trecken/en dattet selve geschiedende/alle de *Burgeren* en *Soldaten* souden behouden haer lijf en goet/sonder datter ymiant int minste daer aen soude beschadicht werden/Welck daer naer den voornoemden *Hortensio*, by de voorsz. *Romero* tot driemalen aen sijn hant beloofst/en de voorsz. *Wou* dat hy om tselve te doen/volcomen last hadde/in *Spaensche Cale* aengefeyt/hebben de voorsz. *Gedeputeerden* gemeent by alsulcke handelinghe die van *Paerden* tegens tgewelt vanden vrant/ten aensien van heurluyder lijven ende goederen genouchsaem waren verseeckert.

Ende sulcx volghende d'selbe *Conditien* ende beloften / is de voorsz. *Don Iulian de Romero* verghefelschapt met achtentwintich *Spagnaerden* / nefsens de

fens de voozsz. Ghedeputeerdens inde Stadt ghecomen / ende sijn wepnich tijt daer naer noch vier hondert Spagniaerden daer binnen ghecomen / hebben de Burgheren alle d' selve wel ontfanghen / ende van kost ende drauck ghetraecteert vant beste dat sy hadden ende wisten te becomen.

Dit aldus passerende / ende de voozsz. Don Juliaen ontrent een wyze met sijn Spagniaerden inde Stede gheweest sijnde / ende mette Burgheren wel ghegeren ende ghezoncken hebbende / heeft door den Dwtischen Lambourijn vant Waendel binnen Paerden in Garnisoen sijnde / doen omflaen ende uytroepen / dat alle de Burgheren ende Soldaten terstont sonder wapenen souden comen int Stadthuyz omme den Coningh van Spagnien te doen eenen nieuwen Eedt van ghetroouwicheyt / alle twelcke ghedaen sijnde / sijn de Burgerz ende Soldaten / namentlicke die ghenen die hen opt Accoozt vande Spagniaerden vertrouden / alsoo sonder wapenen ofte gheweer int Stadthuyz t'samen ghetomen / maer anderen die de beloften vande Spagniaerden suspec-teerden / ende t'ghemaecte accoozt gheen gheloobe toe en stelden / hebben hen op sommighe secreete oozden ende plaetsen verstecken / ende verwacht al-sulcke uptcomste als hen God Almachtich soude believen te verleenen.

Als nu de Spagniaerden voozt Stadthuyz vergadert sijnd / egheen Burge-ren ofte Soldaten meer en vernamen omme den uptgheroepen Eedt te pfe-ten / sijn slupden met grooter surpen ende yslich ghecrpsch gheballen int Stadthuyz voozsz. ende hebben alle de Burgheren tot ontrent vijff hondert int ghetal (behalven de Soldaten) doozstecken / doozschoten / ende als Schapen jammerlichen vermoort ende omghebracht / alleen vier Burgheren uptghe-sondert / met namen / Jacob Antonisz. Dirck Franckensz. ende Harman Jansz. Schzieck / die deur groote beloften van ghelt ghevanelich ghenomen sijn gheweest / waer naer sy voozsz. Stadthuyz daer inne veel ammunitien van Oozloghe waren ghelegghen (naer dat de doode vermoortde lichamen ghe-plondert waren) inden byant ghesteecken sijnde / hebben de voozsz. doode ende noch halff doode Burgeren ende Soldaten of metten wyze verbyant ofte dooz den Damp versmoort.

Ende onder anderen / is daer mede vermoort gheweest Gerrit Dieter Hertsz. naer dat hy dooz last vande Burgheren den voozsz. Juliaen de Name-ro ende sijn mede-ghellen wel ghetraecteert ende goede chiere aenghedaen hadde / middelertijt is t'gheheele Spaensche Legher inde Stede ghecomen / twelck de Stede gheheelichen plonderende / hebben d' selve daer naer tot meest alle hoecken vande Straten ende andere plaetsen inden byant ghesteecken / sulcx dat vele Burgheren noch ontrent tot wyer hondert soomen reeckent / mis-vertrouwende den Spaenschen Dede / ende dienvolghende hun verstecken hebbende te voozschijn ende aenden dach moesten comen / of metten wyze verbyanden.

Comende ober sulcx de voozsz. Burgheren te voozschijn ende in hare han-
den /

den/hebben sy die niet alleenlicker met Kappiers ende Voingaerden doozstecken ende t'leven benomen/maer oock met Wplen die de Spaensche Wlepf houwers over hen hadden / thoost armen ende Weenen aen stukken ghehouden/ ende alsoo een langhsamen doot doen sterben / ende soo pemant hem ter weerstelden / den selben hebben sy naer datse verwonnen waren / also ghecapt ghesneden ende ghekerft/als of slynden de selve als visshen op den Koofter hadden willen braden/Sy hebben oock mede seeckere Burgheren die sonder eenich teghenstant in hare handen vervallen waren / gheheel ende moeder-naecht doet ontcleeden / ende also in presentie van hare huysvrouwen ende kinderen/die seer deerlich jammerden ende groot nuf baer maecten/vooz haere ooghen doozstecken ende onnueghebzaecht/hebben mede eenige Burgheren ende Soldaten die henlieden opte Straten aenquamen / malcanderen ghelijck in een Schouwspel met bloote Kappiers ende Voingaerden toeghejaecht ende d'selve al roepende ende lachende nu d'ene dan d'andere een woude int lijf armen ofte beenen ghegheven/ende also lanclifamentlicken als voozen doen sterben. In somma daer is noch kercke / noch Clooster/Gasthuys/of eenighe gewijde of onghewijde plaetsen verschoont/die de Spaguaerden met Wvoozden / Kooften/Branden/Schenden/Pijnigen / ende alle andere Tyrannische onmensselike daden/niet en hebben vervult/in bougen dat alle de Burgeren der voozsz. Stede omghecomem sijn/alleen tusschen vijftich ende t'festich uptghesondert/vande welcke veertich vyz ontcomen ende d'andere ghevanghen ende gerantsoimeert sijn gheweest.

Ende omme d'onghehoorde onmensselike wreethypt ende Tyrannie der Spaguaerden te beter vooz ooghen te stellen/so en can ick my niet onthouden/eenighe Notabele wreedtheyden gheduyzende desen Spaenschen Mootz gheschiet/ ende onder anderen notoir ende bekennt sijn/ te verhalen.

Als eerstelicken/dat seeckere Burger met namen Gijfzrecht Vont/out sijnde ontrent t'seventich Jaren den Spaguaerden in handen gecomen sijnde / sy den selven Burgher eerst met een Voingaert in sijn hals ghesteecken/sijn bloet in haren handen ontfanghen t'selve ghedzoncken / ende hem voozsz daer naer doozstecken hebben.

Hebben mede vier andere Burgheren ter doot toe cranck sijnde ende te bedde legghende / vande welcke drie ontrent t'seventich ende die ander vijftich Jaren out waren/jammerlicken in hare Wedden vermoort.

Oock hebben hare moozdadighe handen niet moghen ontcomen ende verschoont blijven/twee ghebozen Stommen ende een Innocent Bedelaer.

De Arme ende Probeniers ende lypden inde Gasthuysen/die sommige hondert/tachtich minder ofte meerder Jaren out waren/ende midtz haren ouderdom hen niet en verberchden ofte ontlieden/hebben mede de wreethypt vanden Spaguaert metter doot moeten besuzpen.

11
Sp hebben mede seer vreedelicken getraecteert Augustinum Hortensium des
hoveghenoemden Herten (s) Sons/want waerdien sy hem in sijn vaders Hoff
hadden doozstecken/in presentie van sijn voorsz. vader/hebben hent' thert uyt-
ten lijbe ghehaelt/ende 't selve wech ghenomen/ende so sommighe willen seggen
daer na ghehoocht ende ghegheten.

Hebben oock mede vier Borgheren boven opt ghewulffel vande Kerck ber-
moort/ende omghebracht/ghelyck sy oock dibernsche Burggheren opten Kerck-
toorn ende anders opte trappen deursteecken hebben.

Sp hebben oock ghevanghen ghenomen vier persoonen den selve een-
ghe Packen ende sacken inden Legher te vraghen opghelept / ende daer mede
inden Legher ghecomen sijnde/hebben den eenen aldaer doozstecken twee aen
een Dyeck ofte Dal geset/en also eerst/dooz de beenen/en daer naer doozt Lic-
haem geschoten/en epittlichen naer vele Toymenten seer ellendichliet doen ster-
ben/ende de vierde onder de Besten inde Stal ghecomen sijnde / ende eenich
Stroo ende Mis op sijn lijf becomen hebbende/is also ontcomen.

Boven desen hebben sy de vrouwen also ghetoymenteert ende ghepitticht/
ghehanghen ende ghewrecht. Ten eynde sy haer ghelt ende clefnodie souden
wijsen/dat vele onder haer handen doot sijn ghebleuen/de lichamen inde Put-
ten ende Kelders werpende/hebben hare mooydadighe ommenshelicke Tran-
nye selver vooz haer eyghen ooghen niet moghen sien legghen/onder dewelcke
onder anderen mede was een eerlick Burgghers vrouwe opt uyterste van kin-
de swangher sijnde.

Onder andere diverse Craembrouwen hebben sy mijn huyfrouwe/die
maer een dach van kinde inde Craem out was/bloots voets sonder hoosen of
schoenen/alleen met een onder-roercken sonder mouwen gheleedt sijnde/misset
kint van eenen dach/ende noch een van outrent ander halff jaer/ ghenootsaecht
sijnde haren wech te nemen over de vermooyde lichamen/uyte Stede doen ver-
trecken/dan d'selbe niet teghenstaende dattet ten selven tijde een seer strenghe
Doozt was/soo is sy nochtans in sulcken ghestaltenisse dooz den succum een
uyre gaens ghegaen hebbende/in secker Doop van Goplant ghenamt Dyp-
sen aenghecomen/ende deur de ghenade Gods miraculeuselicken ontcomen
ende tot heur vorighe gesontheyt ghecomen.

Mijn vaders broeder Jan Pieter Hertsz. ende ick/ons opt Spaensche ae-
coort niet vertrouwende/hebben ons onder 't on jedorste Coorn begraven ende
verstecken/alwaer als wy seckeren coorten tijt gelegen hadden/is de Schuyre
inden brant ghelept/ende ober sulck ghenootsaecht sijnde ons te moeren open-
baer maecken/seyde ick tot mijn Conin/wat raet 't een van beyden moet sijn/of
wy moeten verbranden/of in handen vande Spagniaerden (die daer vele om-
trent de dewe stonden) vallen/ende van henlyden doozstecken werden/ ende
antwoordende daer op de voorsz. Jan Pieter Hertsz. de Spagniaerden en
sullen

sullen haer swaerden aen mijn bloet niet verwen / sijn wy beyde op onse knyen
 gheballen/doende ons ghebedt tot God/ten eynde een salige uptcomste 'twaer
 in leven of sterben te moghen erlanghen/ende comende ten laetsten den brandt
 so naer/dat weynich respits was omme 'tselbe te ontgaen/ende siende dat wy
 daer blyvende nootlicken mosten verhzanden/daer ter contrarie so wy ons van
 daer begaben/wy dooz eenighen middel mochten gesalveert werden / seyde ick/
 dattet in alle gevalle lydelicker ware/doozsteken te werden als te verhzanden/
 laet ons middelen ghebypchen so langhe wy die hebben/laet ons naer 'tvoorz-
 huyt loopen/ende sien wat uptcomste God de Heere ons sal willen geven/ende
 over sulcx vanden Walck vant Coorn ghegaen ende int boorzhuys ghecomen/
 ende daer inne by Godes boorzienicheyt gheen Spagniaerden bindende / doch
 al gheplondert wesende/is de boorz. Jan Pieter Hertsz. gegaen inde kelder/
 ende ick die van wegen nynder huyszouwe van herten seer becommert was/
 hebbe my begheben naer den Camer (daer ick haer maer eenen dach van kinde
 out sijnde mettet selve kint/ende noch een van anderhalf Jaer) hadde gelaten/
 omme te besien of sy daer noch was ofte niet/ende deselve niet bindende/hebbe ic
 tvier inde tange genomen ende 'tselbe inde bedstede gebracht/en 'thuyt also inde
 bzant gesteken hebbende/hebbe my by mijn Oom inde kelder begeven/altwaer
 wy van Vamp en Kooe so wierden aengevochten/dat so ons God niet sonder-
 linge hadde bewaert/mits tegemetfel vanden kelder ten deele inviel/en den Kooe
 daer deur verminderde / wy souden alle beyde ongetwijffelt verstickt ende ver-
 smoot sijn geweeft/epulliche begaben wy ons als het al die inde nacht was
 upten kelder/en deur diversche periculen inder nacht als de Spagniaerden (die
 deurt Moorden / Rooven ende Branden/ende andere onmenschelike daden)
 vermoept sijnde hen tot Kuste hadden begheben / sijn wy over de Vesten ende
 dooz de grachten gevallen ende gheswommen also ontcomen.

Andere Burgheren die oock hare handen inde Stadt ontquamen ende daer
 buyten weder in hare handen vielen/hebben sy sommighe eerst doen ontkleeden/
 ende daer naer also moeder naecht opghehanghen.

Mt vele ende ontallicke andere/hebbe ick goet ghevonden / dese boven-ghe-
 melte alsoo particulierlicken te verhalen/ niet comende alle de onmenschelike
 Tirannische daden/van Moorden/Pijnigen/Rooven/sonder onderschept van
 Mans/vrouwen ende kinderen/die sich op den eersten dach Decembrys ende an-
 dere naervolghende daghen toeghedraghen hebben/als oock mede 'tgherijch
 van menschen ende gheblaet van Beesten/die sommighe verhzanden ende an-
 dere wech ghezeven werden/twelck binnen de boorz. Stadt gesien ende ghe-
 hoorst is gheweest/met Pennen niet ghenouch beschreven kan werden.

Ende also Don Fredrico met sijn Spaenschen Raet/wel condon vermoeden
 dat noch eenighe Burgheren hare handen souden wesen ontcomen/heeft alom-
 me opte Dozen van Coplant ende andere plaetsen doen uptroepen ende ver-
 condighen / dat gheene huyslynden hun souden verbozderen eenighe oberghe-
 liepen Burgheren van Paerden te huysen ofte Verberghen / ende die sy alree-
 de gehuyft

de ghehuysf ende ghescherberghyt hadden te doofschijn souden brengen op
Lijfstraffe. 13

Dit noch al niet ghenouch sijnde / ende omme haere Tyrannye oock aende
dooden te bewijfen/ heeft Don Fredrico alomme binnen de Stede van Paer-
den (dat noyt van eenighe Heydensche Tyrannen ghehoort is gheweest) doof
een openbare oproepinghe doen verbieden / dat niemant (op lijfstraffe) hem
onder staen en soude die doode lichamen die inde Gasthuysen / Kercken / Klooz-
ster ende andere huysen ende plaetsen/ ende opter Straten vermoort laghen/ te
begraven/ doof ende aleer anders daer inne by sijn Excellentie Don Fredrico
ware doofsten / sulcx dat de selve doode vermoortde lichamen onbegraven sijn
blijven legghen tot op den 21. dach Decembrijs/ wesende 20. Daghien naer
dat die vermoort waren gheweest / in boughen dat de overghebleven wedu-
wen gaende upt hare huysen (bieder noch sommitighe blijven staen waren)
midts de Spaguaert sijne gheroofde goederen daer inne ghebracht hadde/
over de doode lichamen van hare mannen/ de kinderen over hare Daders/
Broeders/ Oomen ende andere vanden ende gebuyten hebben moeten stap-
pen/ Behalven dat de Honden / Dogelen ende andere onreynge gedierten d selve
doode lichamen hebben gegeten.

Sy namen onder anderen mede gebanghen den Burghermeeester Heyndrick
Lampjesz. den welken naer dat sy hem vele ende diverse onmenschelicks
toymenten aenghedoen / Jae die Zoolen upt sijn voeten seghen: een wuyt ghe-
braut ende langhsamelicken ghebraden hadden/ doof de behoudinghe van sijn
leven aenghelooft doof Raetsoen twee hondert Croonen / ende tot Furnisse-
ment vande selve aen sijn Suster inde Loof drecht/ sijn Sone / den welken by
by hem uptet Convent hadde doen ontbieden/ neffens de Spaguaerden ghe-
sonden / derwelcke doof hem luden bezeeft sijnde/ heeft sijn gheleghentheydt
waerghehouden omme te ontloopen / ende middelertijt was oock den doofsz.
Burghermeeester doof hulpe van eenighe vrouwen inden Convente verberghyt/
alwaer den doofsz. Burghermeeester een dach of twee gheweest sijnde/ quamen
tot Paerden den doof van Wapden/ sijnen Luytenant/ ende andere sijne ad-
herenten/ nemende haer Loghs inde Camer vande Pater int doofsz. Convent/
waeromme de doofsz. Burghermeeester als oock de conventualen seer beducht
sijnde/ dat hy verspiet mochte werden/ heeft Raetsaem gevonden hem van daer
op seckere andere secrete plaetse te begheben / ende midtsdien in een Kelder
daer thyns boven afghebrant was gheromen wesende / is terstont vanden
doofsz. doof ofte sijnen Luytenant verspiet gheweest/ ende voorts gheban-
helicken opten Wuyse van Wapden ghebracht sijnde / heeft den doofsz. doof
sijne appcheintie bekent ghemaccht aen Don Fredrico / sijnde inden Uegher
doof Paerlem/ derwelcke van alle bloet-bergieten / Moorden ende Branden
noch niet versadicht sijnde/ heeft den doofsz. Burghermeeester gecondemneert/
omme in sijn eyghen deure ghehangen ende niette roorde ghewurcht/ daer naer
ghequartiert/ ende de quartieren ter doofsten upt ghehanghen te werden / vol-
ghende welke Sententie is den doofsz. Burghermeeester doof den doof van
Wapden

Muyden ende andere Burgheren van Haerden (die ten tijde ende soo langhe de vooz. Stede onder de obedientie van sijne Excellentie den Prince van Orangien ghestaen hadde) tot Wrecht byden vrandt hadde gheweest / binnen de vooz. Stede ghebracht / omme albaer tot executie vande vooz. Sententie te procederen/ende sijnde eenighe personen vande overghebleven Burgheren/ghen Schepenen wesende / vander Straten opghenomen omme pro forma, inden gherechts banche te sitten/ is de vooz. Sententie by den Secretaris doen inder tijt/uptghelesen / waer naer sy den vooz. Burghermeester een Pamphlet gheschreven in groote Letteren op sijn Boest ghestelt hebben/ende also vooz. naer sijn huys ghelept werdende / van seckere personen (alsoo hy overmits sijne voeten verbrant waren niet wel vooztgaen en conde) tusschen weghen seer qualicken getraecteert werde / twelck hy seer lijtsamenlick verdraghende is eyntlicken by sijn huys ghecomen/ alwaer hy eerst inde deure van sijn eyghen huys ghehanghen sijnde/ is voozt ghequarriert ende de quartierien sijn ter voozten uptghehanghen.

De mis daet vanden vooz. Burghermeester was (als sy schreven) dat hy den Prince van Orangien eedt ghebaen hadde als Stadthouder van Hollandt ende Zeelandt / ende alsoo begaen. Crimen lae Majestatis.

Alsiu de Spagniaerden op den 2. Decembrys naer Haerlem waren vertrocken/sijn ghecomen de Walsche Regimenten/ende d'selve op den 3. Decembrys mede vertrocken wesende/sijn ghecomen de Duytschen Wendelen / ende wat goederen de Spagniaerden niet en conden mede draghen / hebben de vooz. Walschen ende Duytschen vooz. opghesplondert ende wech ghenomen.

Haer heylupden sijn ghecomen die vande onlegghende plaetsen/ende hebben de vooz. Stede alsoo berooft ende ghesplondert/de goederen met waghenn wechgheboert/die niet of wepnich overghebleven waren/ daer van de overghebleven weduwen ende weesen hebben moghen leven.

Ende also noch eenighe Duytsen ende Schuyzen onverbzandt blijven staen waren / ende daerinne noch eenich Hop ende onghedorst Coozen overghebleven was / is den vooz. Drost ghecomen/doende 't selve Coozn afdozschen ende wech boeren/sels niet verschoonende het Arme Proben huys/in boughen dat darinne oude Luyden albaer niet behouden hebbende omme af te leven / hen hebben moeten onderhouden met Soekhuysen Cyentwen / so dat sy bynaest van hongher vergaen sijn gheweest.

't Coozn ende 't Hop dat niet afghedorst ende wechgheboert konde werden/ is d' arme Weduwen ende Weesen ten duytsien vercocht/ende van andere goederen is mede so vele gherooft ende op den Huse van Muyden ghebracht gheweest / dat onder heylupden albaer openbaer Soekhuys is ghehouden gheweest / dienende alsoo den armoet van so vele behoefstighe luyden omme haer gierichept te versaden.

Woven dien is d'oberghebleven weduwen / die haere huysen blijven staen waren onverbrandt/ bebel gedaen/ dat sy hare huysen souden doen afbreecken/ segghende dat die voozsz. Stede sulcx gheraseert moeste sijn/ dat vooz Mepe doen eerstcomende den Ploegh daer dooz moeste gaen/ende Coorn daerinne gesaepet werden/ineenende alsoo banden voozsz. weduwen tot Redemptie van hare huysen ende Immeubile goederen alles te becomen 't gene haer eenichsints over was ghebleven/ ofte dooz sulche middel haer lupden upte voozsz. Stede te jaghen ende d' selve te incozpozeren.

Sijnde de ghelegghentheyt vande voozsz. Stede so erbarmelick (als hier voren verhaelt is) ghestelt/hoewel alle ludens niet alleen Christenen maer menschen/niet mededooghentheyt segghens de voozsz. Burgheren/ weduwen ende weesen behoorden beweecht gheweest te sijn/soo nochtans eenige vande naestlegghende plaetsen/niet naerghelaten (omme den druck/ende droeffnisse vande Arme desolate weduwen ende weesen te vermeerderen) ende d' selve daghelick vooz hare ooghen te doen stellen/ ende haren smaet ende schande (daerinne sy ten aensien vande gantsche werelt ghestelt waren) te vernieuwen / ghedicht schandelicke ende Fameuse liedekens / ende d' selve alomme binnen de Stede van Paerden inde Herberghen opte Straten / ende andere plaetsen te singhen ende upt te spoutwen/nemende alsoo aen 't verberff van haren eben naesten ende goede Daebuyzen/ (ghelyck men leeft) dat d' Annouiteren ende Moabiteren ghedaen hebben / doen sy 't Volck Gods upten Lande wech ghevoert hebben ghehad.

Wengaende Publijcque ghebouwen / als Doozen/Stadt Muren/Wallen/Coornen ende andere plaetsen / is seckerre Ordonnantie by Don Fredrico te weghe ghebracht gheweest / datmen de voozsz. Stede / (daer voren niet enen man verlozen: Jae/niet enen droppel bloets ghestort en was) soude demantileren/de Doozen/Muren ende Wallen inde Gzachten werpen / ende alsoe te gronde toe slechten ende demolieeren/dattet geen Stadt meer en soude sijn/ dat welck oock alsoe by de huysludens vande Doozen van Goylandt/onder Paerden voozsz. refozterende (als daer toe by den voozsz. Dooz gecommiteert sijnde) geffectueert is gheweest/ende de voozsz. Doozen / Stadts Muren ende andere Wallen/alsoe geruineert sijn gheweest / dat de Fundamenten der selver lagher sijn ghemaect als der voozsz. Stede straten.

Ende op dat de demolitie der voozsz. Stede te beter soude moghen voortgaen/is ter Ordonnantie vande voozsz. Don Fredrico / (alsoe vele huysluden niet mede-doogentheyt segghens de voozsz. Stede ontsteeken sijnde) seer traechelicken waren arbejdende/inden voozsz. Stede onder Capiteyn Wermaloo ghelept een Vaendel Soldaten/d'welcke aldaer so langhe souden blijven/ende mette Arme weduwen endeweesen (die selfs/om den tyrlicken nooddrufte te gerijgen/ meer als ghenouch te doen hadden)/eten ende drincken/ tot dat de voozsz. demolitie t' eenemael geffectueert soude sijn/ Middelertijt hebben de voozsz. Soldaten/ noch vele ende diverse huysen doen nederballen / omme 't Werck

Werk daer van te proffiteren/ ende thout te verbranden.

Als nu dit Werk volbracht ende 'woozs. Daendel Soldaten wederomme betrocken was/ sijn de arme weduwen ende weesen by den Stadthouder gequotiseert gheweest/ omme tot Leeninghe vande Garnisonenen/ tot Wapden ende elders legghende/ alle thien daghen te betalen seckere merckeliche Somme van Penninghen / 'welck een oorsaeck is gheweest dat vele geen middel hebbende omme hun quote op te brenghen/ hare Landen ten seer vjlen Pijse hebben moeten vercoopen / aende ghene die daer door Rijck gheworpen sijn/ voozwaer een sake die d'woozs. weduwen ende weesen sulcken Armoede ende benauthpt heeft gecauseert / dat sy d'selue beswaerlichen immermeer sullen comen verhalen.

Ende also de Stede van Paerden / als ghelegghen sijnde op de Frontieren van Hollandt/ ende t'allen tijden vande Gelderschen Gestichtschen ende anderen/ veel excursien ende Periculen heeft moeten upstaen/ so omme tegens d'selue ghestadelichen wacht te houden/ als oock omme 'tgebruyck haer der landt ende Beesten te bewaren/ ja meermalen ghebanchelichen Werk ghevoert werden/ so sijn sy vande Graven van Hollant met eenighe doch seer sware Sandtlandekens begiftet geweest/ om d'selue als gemeen te gebruiken / ende omme die van Paerden daer van mede te berooven ende t'eenmael te bederven/ heeft Don Ferdinando d'selue ghemeene landen door eenen Jan de la Rea Spagniaert doen meten/ omme die aen hem te trecken ende te incorporeren/ waer also de andere Steden van Hollandt ende Zeelandt/ het schrikelich exempel vande Spaensche vrede die van Paerden beloost ende toegheseyt / ende 'tgevolghe vande selue tot waer schouwvinghe ende tharen voordeele wel conden ghebruycken/ een ander Resolutie namen als de Spagniaerden wel vermeent hadden/ ende midtsoien der Spagniaerden saken niet en succedeerden / gelijk sluyden hen selven wel hadden inghebeelt / is de eygheninghe vande voozs. Landen naer ghebleven.

De voozs. Stede / in manieren voozs. verbrant ende ghedestruert zijnde/ heeft den Hertoghe van Alba de sake met een schijn van justitie willen bekeeden/ in allen schijne of die van Paerden sulcken enome ende afsgrijfeliche Cranije verdient hadden/ is teghens hen sluyden binnen de Stede vande Graven/ waer te dier tijde by de voozs. van Alba sententie diffinitive was gepronuncieert/ waer by alle hare goederen geconfisqueert/ hare Privilegien ende andere bygheden werden ghenomen. Weder inde Sententie waer van de Coppe hier naer is volghende/ van date den 6. Novembrijs 1573. ende oversulck wesende meer als elf Maenden naer dat d'executie vande voozs. Sententie al ten volen/ immer t'meerendeel van dien al was volbracht/ ende luyt de voozs. Sententie als volcht.

DOn Ferdinando de Toledo/Hertoghe van Alba/Marguis de la Cozia/
 ende Stadthouder Generael uytten name ende van weghen sijne Majes-
 stept inde Landen van herwaertsovere / Allen den ghenen die desen Je-
 ghenwoozdighen sullen sien Saluyt / Also eenen peghelicken hemmelicken ende
 Potoir is/dat de Burgghers ende Inwoonders vande Stede ende ghemeente
 van Paerden/int quartier van Goplant int Graefschap van Hollant / hebben
 inden voorszeden Jare van 1572. Jnde maent van Augst gerebelleert/segghens
 den Coninck haren Souvereyn ende natuerlichen Prince/hen voughende met-
 te rebellen/ ende d' selve ontfangende inde selve Stede / welke sy oock hebben
 ghehouden inde onghhehoorzsaemheyt van sijn Majestept so lange dattet heyr-
 kraecht van sijne voorsz. Majest. daer vozen gecomen is geweest / ja dat meer
 is gesommeert sijnde/ten eynde slypden hen souden onder de obediencie van
 sijne Majest. begeven/en hadden 't selve niet willen doen/maer ter contrarien/
 hadden geschoten/so met Harquebuschen als met grof Gheschut teghens het
 heyreracht voorsz. ende dat het erchste is/maerdien eenige Soldaten int ghetal
 hondert ende vyftich ofste daer omkrent / te vreden waren te gaen wyte voorsz.
 Stede/en hadden de voorsz. Stede ende de voorsz. Burgghers noyt daer inne wil-
 len Conftereren ofte accorderen/met veel andere enozme acten van rebellie oft
 Læsa Majestatis by hentuyden geperpetreert/ende niet behoozlicken en is dat so-
 danige seypen blyben ongestraft in exemple van allen anderē / Doen wy wetēz
 dat nadien wy hebbe laten deursien al 't gene ter materien dicnde/nitsghaders
 de Informatiē op de voorsz. Potozieteyt genomē/ seggen ende verclaren ende
 diffinitivelijck sententieren het Lichaem ende Ghemeente der voorsz. Steds
 van Paerden/ verballen ende culpabel te zijn Criminis van ongherrouwichheyt/
 onghhehoorzsaemheyt / rebellie ende Læsa Majestatis, ende de selve daeromme
 verbeurt te hebben alle heure Privilegien/Rechten/Coftuymen ende Psantien/
 eracht van Privilegie hebbende/Jurisdiccie ende Autozieteyt/indien hen-lieden
 totte voorsz. Gemeente eenighe competceert / ende hebben hen-lieden daer van
 ghepbeert/ende priveren nits desen ten ceutwighen daghen/ende dien achter-
 volghende sullen alle de voorsz. Privilegien ghesteelt worden in onsen handen/
 omme daer mede ghedaen ende gheordonneert te werden naer onse goede ghe-
 liefte/verelaren oock gheconfisquiert te zijn alle heure Goederen/renten/In-
 compsien/ ende allen anderen Goederen die t'voorszchreven Lichaem ende Ge-
 meente der voorszchreven Stede hebben ghemeen. Verclaren oock mede dat
 de Poozten/Werven ende Muppen der voorszchreven Stede afgebroocken ende
 ghedemoliceert sullen werden/sonder dat de selve wederomme ghetimmert sul-
 len moghen worden/sonder express oozlof van sijne Majestept / ende daer-en-
 boven reserveren wy aen sijne Majestept / ende daer te stellen sulcken Reghel/
 Politijc ende beledinghe / soo wel op te saecke van Justitie/ als op het Sou-
 vernement vanden selven Stede/ soo sijne Majestept bevinden sal te behooren.
 Ghedaen ende geprommeiert by sijne Excellentie/ter presentie van Diego
 de Aldana/ ende Melchor de Glas/ als Ghetuyghen daer toe gheroeven bin-
 nen de Stadt vande Graue den sesten dach van Novembrij 1673. Ende was

albus onderteckent F. Ducq D'Albe. Onder was gheschreuen / Ter Op
domantie van sijne Excellentie. Onderteckent

Bertij.